

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ЕНДОКРИННОЇ ПАТОЛОГІЇ
ІМЕНІ В. Я. ДАНИЛЕВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

Науково-практична конференція

«Українська школа ендокринології»

4-5 червня 2026 року

м. Харків

УДК 616.4-053.2/.7:061.3(477)

Електронне видання

Організаційний комітет: д.м.н., проф. Місюра К. В., д.м.н., акад. Караченцев Ю. І., к.м.н., доц. Тиха І. А., к.м.н., доц. Козаков О. В., д.б.н., доц., ст. досл. Селюкова Н. Ю.

Матеріали науково-практичної конференції «Українська школа ендокринології» (4-5 черв. 2026 р., м. Харків). – Харків : ДУ ШЕП, 2026. – 143 с.

У збірнику представлені сучасні дані відносно дослідження механізмів формування та розвитку ендокринопатій та їх ускладнень, висвітлено новітні технології їх діагностики, профілактики та лікування, а також сучасні підходи до розробки ефективних фармпрепаратів для корекції ендокринної патології.

Матеріали конференції призначаються дитячим та дорослим ендокринологам, лікарям загальної практики – сімейної медицини, терапевтам, педіатрам, кардіологам, невропатологам, гінекологам, хірургам, фахівцям охорони здоров'я, представникам медичних установ та науковцям.

*Матеріали подаються мовою оригіналу.
За достовірність матеріалів відповідальність несуть автори.*

УДК 616.4-053.2/.7:061.3(477)

© ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В. Я. Данилевського НАМН України», 2026

ЗМІСТ

EFFECTS OF METFORMIN AND PREPARATIONS WITH PLEIOTROPIC EFFECTS ON SERUM SEX HORMONE LEVELS OF RATS WITH JUVENILE-ONSET METABOLIC SYNDROME Bondarenko L. B., Shayakhmetova G. M., Tkachenko O. Ye., Kalachinskaya M. M., Kovalenko V. M.	8
NON-SPECIFIC PARAMETERS OF DIAGNOSTICS OF ENDOCRINE DISORDERS, PROBLEMS AND PROSPECTS Brechka N., Smirnov A., Wojtaszewski K. J., Smolienko N., Smoleń J., Firek D.	12
FERROPTOSIS AS A NOVEL PATHOGENETIC TARGET IN INSULIN RESISTANCE AND METABOLIC SYNDROME Doroshenko O. M., Kryvoshapka O. V., Pautina O. I.	15
LEPTIN AS A MARKER OF METABOLIC DISORDERS IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS AND ARTERIAL HYPERTENSION Dunaieva I. P.	18
CARDIOPROTECTIVE AND METABOLIC EFFECTS OF ANTIHYPERTENSIVE THERAPY IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS AND COMORBID CONDITIONS Dunaieva I. P.	20
ENDOCRINE DISORDERS AND ELIGIBILITY CRITERIA FOR BLOOD DONATION: CLINICAL CONSIDERATIONS AND REGULATORY FRAMEWORK Gradziuk M., Tkaczenko H., Kurhaluk N.	22
DETERMINANTS OF SECONDARY HYPERPARATHYROIDISM FOLLOWING SLEEVE GASTRECTOMY: THE ROLE OF EXCESS WEIGHT LOSS AND VITAMIN D DEFICIENCY Kalashnikov O. O.	24
MECHANISMS THAT EXPLAIN PHENOMENON OF «OBESITY PARADOX» IN PATIENTS WITH CORONARY ARTERY DISEASE AND NEWLY DETECTED HYPERGLYCEMIA Korolyuk O., Radchenko O.	27
CHRONIC STRESS AND CHANGES RATS' PANCREAS Kovaltsova M., Shchebyna Y.	28
THE EFFECT OF A HIGH-FAT DIET ON THE STATE OF CARDIOMYOCYTES IN MYOCARDIAL HYPERTROPHY ON THE BACKGROUND OF INSULIN RESISTANCE IN RATS Kozlovska M. G., Rozova K. V., Vasylenko M. I., Portnychenko A. G.	29
MOLECULAR MECHANISMS OF INSULIN RECEPTOR SIGNALLING AND THEIR DISRUPTION IN ENDOCRINE AND METABOLIC DISEASES Mazur Z., Tkaczenko H., Kurhaluk N.	31

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ТА ІМУННИХ ЗМІН ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ У ПАЦІЄНТІВ З АУТОІМУННИМ ТИРЕОЇДИТОМ ПІСЛЯ COVID-19	
Галецька А. А.	59
ДІАГНОСТИЧНА ЦІННІСТЬ ПОКАЗНИКІВ ІНСУЛІНОРЕЗИСТЕНТНОСТІ У ВЕРИФІКАЦІЇ ДОГЛІКЕМІЧНИХ ПОРУШЕНЬ ВУГЛЕВОДНОГО ГОМЕОСТАЗУ	
Ганчева О. В., Грекова Т. А., Мельнікова О. В., Каджарян Є. В.	61
ЕНДОКРИННІ ПОРУШЕННЯ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ	
Дорогій К. А.	64
ЕВОЛЮЦІЯ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ ДІАБЕТУ 2 ТИПУ	
Дубініна Н. В., Тіщенко І. Ю., Стельмах О. О.	66
МЕТАБОЛІЧНІ ЕФЕКТИ УРСОДЕЗОКСИХОЛІЄВОЇ КИСЛОТИ ПРИ ЦУКРОВОМУ ДІАБЕТІ 2 ТИПУ	
Дунаєва І. П., Кравчун Н. О.	68
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФАРМАКОТЕРАПІЇ ГІПОТИРЕОЗУ: ПРОБЛЕМИ ТИТРАЦІЇ ЛЕВОТИРОКСИНУ ТА МОЖЛИВОСТІ КОМБІНОВАНОЇ ТЕРАПІЇ	
Дунаєва І. П., Кравчун Н. О.	70
ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ 2 ТИПУ ЯК ФАКТОР СЕРЦЕВО-СУДИННОГО РИЗИКУ: ВПЛИВ АГОНІСТІВ РЕЦЕПТОРІВ ГЛЮКАГОНОПОДІБНОГО ПЕПТИДУ-1 НА НЕСПРИЯТЛИВІ СЕРЦЕВО-СУДИННІ ПОДІЇ	
Дунаєва І. П., Кравчун Н. О.	73
ФАКТОРИ РИЗИКУ РОЗВИТКУ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ 2 ТИПУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ ПРОФІЛАКТИКИ	
Журавльова Л. В., Кривоносова О. М., Воропай М. А., Самойлов А. М.	75
МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНІ МЕХАНІЗМИ КЛІТИННОЇ ПЛАСТИЧНОСТІ ТА РЕМОДЕЛЮВАННЯ ТКАНИНИ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ ЗА УМОВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ	
Іваненко Т., Винокурова А.	78
ІНСУЛІНОРЕЗИСТЕНТНІСТЬ ТА СТАН ПРИЩИТОПОДІВНИХ ЗАЛОЗ У ДІТЕЙ, НАРОДЖЕНИХ ВІД БАТЬКІВ ОПРОМІНЕНИХ ВНАСЛІДОК АВАРІЇ НА ЧАЕС	
Камінський О. В., Копилова О. В., Афанасьєв Д. Є., Цвет Л. О., Колодій В. М.	80
40-РІЧЧЯ МЕДИЧНИХ НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ЧАЕС: СТАН ЕНДОКРИННОЇ СИСТЕМИ	
Камінський О. В., Муравйова І. М., Чикалова І. Г., Копилова О. В., Афанасьєв Д. Є.	82

МЕТАБОЛІЧНІ ЕФЕКТИ УРСОДЕЗОКСИХОЛІЄВОЇ КИСЛОТИ ПРИ ЦУКРОВОМУ ДІАБЕТІ 2 ТИПУ

Дунаєва І. П.¹, Кравчун Н. О.^{1,2}

¹Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна;

²ДУ «Інститут проблем ендокринної патології ім. В.Я. Данилевського

НАМН України», м. Харків, Україна

innadunaieva@gmail.com

Вступ. Цукровий діабет 2 типу (ЦД2) є одним із провідних хронічних неінфекційних захворювань, поширеність якого невпинно зростає у всьому світі, що зумовлює значний медико-соціальний та економічний тягар. Патогенез ЦД2 є мультифакторіальним і включає інсулінорезистентність, прогресуючу дисфункцію β-клітин підшлункової залози, хронічне низькорівневе запалення та порушення енергетичного гомеостазу. Важливою коморбідною патологією при ЦД2 є метаболічно асоційована жирова хвороба печінки (МАЗХП), яка розглядається як печінковий прояв метаболічного синдрому та додатковий фактор ризику серцево-судинних ускладнень. Печінка відіграє ключову роль у регуляції вуглеводного та ліпідного обміну, а її ураження супроводжується посиленням інсулінорезистентності, дисліпідемії та системного запалення. Атерогенна дисліпідемія, характерна для пацієнтів з ЦД2, включає підвищення рівня тригліцеридів, зниження концентрації ліпопротеїнів високої щільності (ЛПВЩ) та збільшення частки малих щільних частинок ЛПНЩ. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває пошук фармакологічних агентів із плейотропними ефектами, здатних впливати на декілька ланок патогенезу ЦД2 одночасно. Одним із таких перспективних засобів є урсодезоксихолієва кислота (УДХК) - гідрофільна жовчна кислота, яка традиційно застосовується при холестатичних захворюваннях печінки. Сучасні дослідження розширюють уявлення про її біологічну дію, демонструючи здатність модулювати сигнальні шляхи, пов'язані з метаболізмом глюкози та ліпідів. Зокрема, УДХК впливає на рецептори жовчних кислот (FXR, TGR5), що беруть участь у регуляції гомеостазу глюкози, чутливості до інсуліну та енергетичного обміну. Встановлено її здатність зменшувати ендоплазматичний стрес, пригнічувати запальні процеси та покращувати функцію гепатоцитів. Крім того, УДХК може сприяти зниженню рівня глюкози крові, глікованого гемоглобіну (HbA1c), а також позитивно впливати на ліпідний профіль.

Мета. Оцінити клініко-фармакологічні ефекти урсодезоксихолієвої кислоти у пацієнтів із цукровим діабетом 2 типу та метаболічними порушеннями.

Матеріали та методи. Проведено систематичний аналіз сучасних клінічних досліджень і метааналізів, присвячених застосуванню УДХК у пацієнтів з ЦД2, МАЗХП та дисліпідемією. Оцінювали вплив терапії на показники вуглеводного обміну (рівень глікемії, HbA1c), інсулінорезистентність (індекс НОМА), функціональний стан печінки (активність трансаміназ), ліпідний профіль, а також маркери системного запалення. У дослідженні застосовано методи системного аналізу, узагальнення та порівняльної оцінки фармакологічних ефектів УДХК.

Результати. Аналіз сучасних клінічних досліджень і метааналізів показав, що застосування УДХК у пацієнтів з ЦД2 супроводжується достовірним покращенням функціонального стану печінки. Зокрема, відзначається зниження рівнів аланінамінотрансферази (АЛТ) та аспартатамінотрансферази (АСТ), а також зменшення ступеня стеатозу печінки за даними інструментальних та біохімічних методів оцінки. Встановлено позитивний вплив УДХК на показники інсулінорезистентності: спостерігається зниження індексу НОМА, підвищення чутливості периферичних тканин до інсуліну та тенденція до покращення глікемічного контролю, включаючи зниження рівня глікемії натще та HbA1c. Крім того, терапія УДХК асоціюється з позитивною динамікою ліпідного профілю: зменшенням рівнів загального холестерину, холестерину ЛПНЩ та тригліцеридів, що має важливе значення для зниження кардіоваскулярного ризику у цієї категорії пацієнтів. Додатково встановлено, що УДХК чинить протизапальну та антиоксидантну дію, що проявляється зниженням рівнів прозапальних цитокінів та маркерів оксидативного стресу. Ці ефекти можуть бути пов'язані з модулюючим впливом на сигнальні шляхи, опосередковані рецепторами жовчних кислот (FXR, TGR5), а також зі зменшенням ендоплазматичного стресу в гепатоцитах. Важливо, що УДХК характеризується доброю переносимістю, сприятливим профілем безпеки та низькою частотою побічних ефектів. Вона може ефективно застосовуватися у складі комбінованої терапії разом із сучасними цукрознижувальними засобами (зокрема метформіном, інгібіторами натрій-глюкозного котранспортера 2 типу та агоністами рецепторів глюкагоноподібного пептиду-1), потенційно посилюючи їх метаболічні ефекти.

Таким чином, отримані дані свідчать про багатокомпонентний позитивний вплив УДХК на ключові ланки патогенезу ЦД2 та асоційованих метаболічних порушень.

Висновки. Урсодезоксихолієва кислота має метаболічні та гепатопротекторні ефекти у пацієнтів із цукровим діабетом 2 типу. Її застосування сприяє зменшенню інсулінорезистентності, покращенню показників вуглеводного обміну, ліпідного профілю та функціонального стану печінки. З урахуванням гарної переносимості, урсодезоксихолієва кислота може розглядатися як компонент комбінованої терапії при цукровому діабеті 2 типу та метаболічно асоційованій жировій хворобі печінки, що потребує подальшого вивчення.

Ключові слова: урсодезоксихолієва кислота, цукровий діабет 2 типу, інсулінорезистентність, дисліпідемія, стеатоз печінки, фармакотерапія.